

УДК 37.091.3:378:37.02

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2\(32\)-1305-1318](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2(32)-1305-1318)

Попов Роман Анатолійович доктор педагогічних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу дидактики, Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, тел.: (044) 481-37-53, <https://orcid.org/0000-0002-3898-9534>

Павельчук Марина Олександрівна кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу міжнародних зв'язків та наукової співпраці, Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, тел.: (044) 481-37-84, <https://orcid.org/0000-0002-9677-2130>

РІВЕНЬ СФОРМОВАНOSTІ ОСВІТНЬОЇ АВТОНОМНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті розглядається проблема розвитку освітньої автономності здобувачів профільної середньої освіти як ключового чинника їхньої успішної адаптації до навчання в закладах вищої освіти. Автори аналізують сучасні виклики, зокрема цифровізацію освіти, персоналізацію освітнього (навчального) процесу та необхідність формування самостійності учнів до вибору й організації власної освітньої траєкторії.

Дослідження акцентує увагу на недостатньому рівні навчальної мотивації та навичок самоорганізації у випускників закладів загальної середньої освіти, що ускладнює їхню адаптацію до вищої школи. Виявлено, що відсутність належного рівня автономності може призвести до зниження академічної успішності та зменшення залученості в освітній (навчальний) процес.

У статті аналізуються підходи до розвитку освітньої автономності, зокрема когнітивний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, соціокультурний та інноваційно-технологічний. Визначено роль індивідуальних освітніх траєкторій, наставництва, цифрових технологій та проєктного навчання до формування автономності учнів.

Результати дослідження підтверджують, що персоналізоване навчання сприяє розвитку освітньої автономності, що, у свою чергу, підвищує рівень підготовки випускників до подальшого навчання. Автори наголошують на необхідності комплексного підходу до формування освітньої

автономності, що включає підтримку педагогів, розвиток рефлексивного мислення та впровадження сучасних педагогічних технологій.

Окреслено перспективи подальших досліджень, зокрема аналіз ефективності різних методик розвитку освітньої автономності, впливу мотивації та емоційного інтелекту на самостійність учнів. У підсумку наголошується, що підвищення рівня освітньої автономності здобувачів профільної середньої освіти є необхідною умовою для ефективною адаптації до освітнього середовища закладів вищої освіти та забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: освітня автономність; персоналізація навчання; учні старшої школи; профільна середня освіта; забезпечення якості освіти; освіта, орієнтована на результат; педагогічні технології; адаптація до навчання в закладах вищої освіти

Popov Roman Anatoliiovych Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Chief Researcher of the Department of Didactics, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, tel.: (044) 481-37-53, <https://orcid.org/0000-0002-3898-9534>

Pavelchuk Maryna Oleksandrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher at the Department of International Relations and Scientific Cooperation, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, tel.: (044) 481-37-84, <https://orcid.org/0000-0002-9677-2130>

THE LEVEL OF FORMATION OF EDUCATIONAL AUTONOMY OF STUDENTS OF SPECIALISED SECONDARY EDUCATION AS A PREREQUISITE FOR THE PERSONALISATION OF LEARNING IN HIGHER EDUCATION

Abstract. The article examines the issue of developing educational autonomy among students of specialized secondary education as a key factor in their successful adaptation to higher education institutions. The authors analyze modern challenges, including the digitalization of education, the personalization of the learning process, and the need to develop students' independence in choosing and organizing their own educational trajectory.

The study focuses on the insufficient level of learning motivation and self-organization skills among graduates of general secondary education institutions, which complicates their adaptation to higher education. It has been found that the lack of an adequate level of autonomy can lead to decreased academic performance and reduced engagement in the learning process.

The article analyzes approaches to the development of educational autonomy, including cognitive, activity-based, personality-oriented, sociocultural, and innovative-technological approaches. The role of individual educational trajectories, mentoring, digital technologies, and project-based learning in fostering student autonomy is identified.

The study results confirm that personalized learning contributes to the development of educational autonomy, which, in turn, enhances graduates' readiness for further education. The authors emphasize the need for a comprehensive approach to developing autonomy, including teacher support, the development of reflective thinking, and the implementation of modern pedagogical technologies.

The prospects for further research are outlined, including the analysis of the effectiveness of various educational autonomy development methods, the impact of motivation and emotional intelligence on students' independence. In conclusion, it is emphasized that increasing the level of educational autonomy among specialized secondary education students is a necessary condition for effective adaptation to the educational environment of higher education institutions and ensuring high-quality training of future professionals.

Keywords: educational autonomy; personalisation of learning; high school students; specialised secondary education; quality assurance; result-based education; pedagogical technologies; adaptation to higher education

Постановка проблеми. Розвиток освітньої автономності здобувачів освіти загалом, та профільної середньої освіти зокрема, є запорукою для реалізації ефективного переходу до навчання у закладах вищої освіти, де студенти стикаються з необхідністю брати активну участь у керівництві власним освітнім (навчальним) процесом (навчальні дисципліни та спецкурси за вибором, факультативу, гуртки, тощо). У сучасних умовах реформування освіти, коли пріоритетним стає особистісно-орієнтований підхід до навчання, компетентнісне навчання та персоналізація освітнього процесу, проблема формування освітньої автономності набуває особливого значення на етапі здобуття освіти у старшій профільній школі.

Аналізуючи стан підготовки випускників закладів загальної середньої освіти до здобуття вищої освіти, можна відзначити низку проблем, пов'язаних із недостатнім рівнем самостійності здобувачів освіти у виборі та організації освітньої діяльності. Часто випускники демонструють низький рівень навчальної мотивації, недостатньо розвинені навички самоорганізації, планування та рефлексії щодо власних навчальних досягнень. Це ускладнює їхню адаптацію до середовища закладу вищої освіти, де вони мають не лише опанувати великі обсяги нової інформації,

а й приймати рішення щодо своєї освітньої траєкторії, виконання дослідницьких і проектних завдань.

Крім того, сучасні виклики, зокрема цифровізація освіти, розширення доступу до відкритих освітніх ресурсів та зміни у форматах навчання (змішане та дистанційне навчання), ставлять перед здобувачами освіти нові вимоги. Відсутність належного рівня освітньої автономності може призвести до зниження академічної успішності, зменшення залученості в освітній (навчальний) процес і, як наслідок, зниження якості підготовки фахівців.

З огляду на зазначене, актуальність дослідження рівня сформованості освітньої автономності здобувачів профільної середньої освіти як передумови персоналізації навчання у вищій школі є очевидною. Важливим є не лише визначення рівня освітньої автономності, а й аналіз основних чинників, що сприяють її розвитку або, навпаки, гальмують цей процес. Дослідження цієї проблеми дозволить розробити ефективні педагогічні стратегії та методики, спрямовані на формування самостійності у навчанні, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню рівня якості здобутої освіти майбутніми фахівцями.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з удосконаленням освітнього (навчального) процесу в закладах загальної середньої освіти, висвітлено в наукових працях Н. Арістової, О. Віролайнена, О. Горошкіної, Л. Калініної, С. Калашнікової, О. Локшиної, В. Лугового, О. Малихіна, О. Онопрієнко, О. Савченко, О. Топузова, С. Трубачевої, Р. Шияна. Питання якості освіти під час здобуття профільної середньої освіти досліджували Н. Арістова, Л. Березівська, Т. Засєкіна, В. Кремень, І. Ліпчевська, О. Локшина, О. Ляшенко, О. Малихін, І. Мальований, А. Нестерук, О. Овчарук, М. Павельчук, О. Топузов, Л. Шелестова. Питання формування та розвитку освітньої автономності здобувачів освіти з дидактичної точки зору вивчали О. Бєвз, І. Вєтрова, С. Генкал, І. Гуменюк, Н. Дмитренко, А. Нестерук, М. Огородник, О. Осіпова, В. Полякова, Р. Попов, І. Сіняговська, І. Ткачук. Підготовкою здобувачів освіти до університетського навчання опікувалися вчені Б. Бойчук, М. Жморщук, Ю. Козаченко, Н. Мирончук, Н. Сидорчук, Н. Щербакова.

Мета статті полягає у визначенні рівня сформованості освітньої автономності здобувачів профільної середньої освіти та обґрунтування її ролі як передумови персоналізації навчання у вищій школі, як чинника забезпечення якості профільної середньої та вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Поняття освітньої автономності є ключовим у сучасній педагогіці та визначає здатність і готовність здобувачів освіти самостійно організовувати та контролювати власний освітній

(навчальний) процес. Українські науковці приділяють значну увагу дослідженню цього феномену.

Закон України «Про освіту» (2017) визначає автономію як «право суб'єкта освітньої діяльності на самоврядування, яке полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності» [12].

Н. Арістова розглядає освітню автономність як «здатність і готовність здобувачів освіти різного рівня... самостійно здобувати нові знання, уміння і навички, здійснювати рефлексію власної освітньої діяльності» [2]. Таким чином, освітня автономність передбачає не лише оволодіння знаннями, але й розвиток навичок самостійного навчання, критичного мислення та відповідальності за власний освітній шлях.

Поняття освітньої автономності є центральним у сучасній педагогіці та стосується здатності здобувачів освіти самостійно керувати своїм освітнім (навчальним) процесом. Зарубіжні дослідники надають різні визначення цьому терміну, підкреслюючи його багатогранність. Ф. Бенсон, відомий дослідник у галузі автономного навчання, зазначає, що автономність це – здатність студентів брати контроль над власним навчанням. Він підкреслює, що це включає відповідальність за всі аспекти освітнього (навчального) процесу, від постановки цілей до оцінювання результатів [15].

Д. Літл, інший провідний фахівець у цій сфері, визначає освітню автономність як здатність учнів приймати незалежні рішення щодо свого навчання та діяти відповідно до них [16]. Він наголошує на важливості розвитку критичного мислення та саморефлексії для досягнення справжньої автономності. Загалом, освітня автономність розглядається як процес, у якому здобувачі освіти активно залучені до прийняття рішень щодо свого навчання, що сприяє розвитку відповідальності, мотивації до здобуття ними освіти, орієнтованої на результат.

Формування освітньої автономності учнів є складним багаторівневим процесом, який вимагає комплексного підходу з боку педагогів та освітніх установ. У світовій та вітчизняній педагогічній практиці виокремлюють кілька основних підходів до розвитку автономності учнів:

Когнітивний підхід ґрунтується на розвитку мислення учнів, їхньої здатності до аналізу, синтезу та критичного осмислення інформації. Учні вчаться ставити власні навчальні цілі, планувати діяльність і контролювати свій прогрес. За визначенням Девіда Літла освітня автономність пов'язана з розвитком рефлексивного мислення, що дозволяє учням керувати власним навчанням.

За діяльнісного підходу автономність формується через практичну діяльність, під час якої учні самостійно приймають рішення та беруть відповідальність за свої навчальні результати. До таких методів відносяться проектне навчання, дослідницька діяльність і проблемне навчання. За визначенням П. Бенсона, «автономія навчання досягається через активну участь учнів у процесі прийняття освітніх рішень» [15].

В основі особистісно-орієнтованого підходу лежить принцип індивідуалізації навчання. Учні отримують можливість вибирати навчальні матеріали, методи та темпи засвоєння знань. Такий підхід сприяє підвищенню мотивації, розвитку саморефлексії та відповідальності за освітній (навчальний) процес.

Соціокультурний підхід передбачає не лише індивідуальну роботу, а й активну взаємодію з іншими учасниками освітнього процесу – однолітками, викладачами, наставниками. Навчання в групах, дискусії та спільні проекти сприяють формуванню автономності здобувачів освіти через соціальну взаємодію.

Інноваційно-технологічний підхід полягає у використанні цифрових технологій, що сприяє розвитку освітньої автономності та надає учням широкий доступ до навчальних ресурсів, платформ дистанційного навчання та адаптивних освітніх програм. Впровадження онлайн-курсів, інтерактивних завдань та мобільних додатків дозволяє здобувачам освіти контролювати власний освітній процес у будь-який час і в будь-якому місці.

Сучасний стан освітньої автономності учнів характеризується активним впровадженням інноваційних методів навчання, спрямованих на розвиток самостійності та відповідальності в освітньому процесі. Одним із таких методів є скаффолдинг, який передбачає поступове зменшення підтримки з боку вчителя, надаючи учням можливість самостійно опановувати нові знання та навички. Н. Арістова та Ю. Гусак підкреслюють, що застосування скаффолдингу сприяє формуванню освітньої автономності, оскільки учні вчаться планувати, організовувати та оцінювати власну навчальну діяльність [2].

Водночас, цифровізація освіти відкриває нові можливості для персоналізації та індивідуалізації навчання. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє створювати адаптивні освітні середовища, де учні можуть обирати темп і зміст навчання відповідно до власних потреб та інтересів. Це підвищує рівень їхньої автономності та мотивації до навчання [8].

Формування освітньої автономності учнів потребує системного підходу, що поєднує когнітивні, діяльнісні, особистісно орієнтовані, соціокультурні та технологічні аспекти. Підтримка педагогів у цьому

процесі є важливим фактором, що забезпечує поступове формування навичок самостійного навчання, відповідальності та саморефлексії, що є необхідними для успішної адаптації до подальшого навчання у вищій школі.

Освітня автономність означає здатність учнів самостійно визначати освітні цілі, обирати ефективні стратегії навчання та оцінювати власний прогрес. Згідно з дослідженнями Д. Літла, автономність у навчанні передбачає не лише незалежне прийняття рішень, а й усвідомлення власної відповідальності за результати освіти. Персоналізація навчання в старшій профільній школі спрямована на адаптацію освітнього (навчального) процесу до індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів.

Забезпечення якості освіти у профільній школі багато в чому залежить від рівня самостійності та відповідальності учнів за власне навчання. Освітня автономність передбачає здатність здобувачів освіти самостійно ставити навчальні цілі, обирати ефективні стратегії навчання та оцінювати свої досягнення. Вона є важливим чинником персоналізації освітнього (навчального) процесу та забезпечення його ефективності.

Сучасні підходи до організації навчання передбачають відхід від традиційних моделей, де учень є лише пасивним споживачем знань. Натомість навчальний процес має бути гнучким, адаптованим до індивідуальних потреб і можливостей кожного учня. Автономність у навчанні сприяє розвитку критичного мислення, відповідальності та вміння самостійно здобувати знання, що є важливими умовами підвищення якості освіти.

Основні аспекти розвитку освітньої автономності здобувачів освіти у контексті забезпечення якості освіти включають: можливість обирати індивідуальну навчальну траєкторію (учні самостійно обирають навчальні предмети або їх рівень складності, які відповідають їхнім інтересам і подальшим професійним планам); розвиток навичок самоорганізації та саморегуляції учнів (здатність планувати власний освітній (навчальний) процес, визначати пріоритети та оцінювати досягнуті результати); застосування цифрових технологій (доступ до онлайн-курсів, освітніх платформ та інтерактивних навчальних матеріалів сприяє підвищенню рівня самостійності здобувачів освіти); проєктне та дослідницьке навчання (виконання реальних завдань, які потребують аналізу інформації, самостійного прийняття рішень і презентації здобутих результатів).

Хоча автономність передбачає самостійність у навчанні, педагог залишається ключовою фігурою, яка допомагає учням її розвивати. Вчитель виконує роль фасилітатора, наставника та тьютора, надаючи підтримку та створюючи сприятливі умови для поступового розвитку самостійності учнів.

Персоналізація навчання та освітня автономність учнів є взаємопов'язаними поняттями, оскільки автономний учень здатний:

- самостійно обирати навчальні дисципліни відповідно до власних інтересів та майбутньої професійної діяльності;
- керувати власним освітнім (навчальним) процесом, застосовуючи різні стратегії, методи та інструменти для засвоєння матеріалу;
- аналізувати свої сильні та слабкі сторони й відповідно коригувати навчальну діяльність;
- здійснювати самооцінку та рефлексію, що сприяє підвищенню рівня навчальної мотивації.

Для ефективного розвитку автономності учнів у старшій профільній школі необхідно створити відповідні дидактичні умови:

1. Впровадження індивідуальних освітніх траєкторій, що забезпечує можливість вибору предметів, рівня складності та форм навчання.

2. Розвиток навичок самостійного навчання передбачає використання методик проблемного, проектного та дослідницького навчання в освітньому процесі старшої профільної школи.

3. Застосування цифрових технологій, що полягає в інтеграції електронних платформ для самостійного навчання, онлайн-курсів та адаптивних систем оцінювання.

4. Наставництво та тьюторський супровід, які надають підтримку педагогам щодо розвитку самостійності здобувачів освіти, мотивації та рефлексивного мислення.

5. Гнучкі методи оцінювання передбачають запровадження системи формульованого оцінювання, що дозволяє учням профільної школи самостійно визначати рівень досягнень та планувати подальше навчання.

Освітня автономність є важливим складником забезпечення ефективної персоналізації навчання в старшій профільній школі. Вона дозволяє здобувачам освіти краще адаптувати освітній (навчальний) процес до власних потреб, формувати відповідальність за навчальні результати та розвивати навички самостійної роботи. Формування автономності в умовах персоналізованого навчання сприяє підготовці учнів до успішного навчання у вищій школі та професійного саморозвитку впродовж життя.

Освітня автономність передбачає здатність здобувача освіти самостійно визначати навчальні цілі, обирати стратегії засвоєння матеріалу та оцінювати результати. Це відповідає принципам персоналізованого навчання, яке надає учням можливість працювати у власному темпі, використовувати різні методи навчання та отримувати зворотний зв'язок відповідно до їхніх потреб. Персоналізація освітнього (навчального) процесу дозволяє учням обирати зміст, методи та темпи навчання, що підвищує їхню мотивацію та відповідальність.

Персоналізоване навчання передбачає низку підходів, які сприяють розвитку освітньої автономності, а саме: застосування індивідуальних освітніх траєкторій надає можливість вибору предметів, рівнів складності та методів навчання та сприяє формуванню відповідальності за власний освітній шлях; розроблення індивідуальних навчальних планів – учні самостійно або за допомогою вчителя визначають власні освітні цілі та способи їх досягнення; цифрові технології та онлайн-навчання (адаптивні платформи Knewton, Smart Sparrow, Coursera, Prometheus тощо) дозволяють учням працювати у власному темпі та формувати навички самостійного навчання; проектне та дослідницьке навчання сприяє розвитку самостійності, ініціативності та відповідальності за досягнений результат.

Попри численні переваги, існують певні труднощі в поєднанні освітньої автономності та персоналізованого навчання: недостатня підготовка педагогів (не всі вчителі мають навички тьюторства та наставництва, необхідні для розвитку автономності учнів); обмеження традиційних систем навчання (стандартні навчальні програми можуть обмежувати можливості для персоналізованого підходу); проблеми з мотивацією учнів (не всі учні готові брати відповідальність за своє навчання, що вимагає додаткової підтримки та стимулювання).

Освіта, орієнтована на результат, є ключовою концепцією сучасного освітнього процесу, що передбачає досягнення конкретних навчальних цілей, які можна оцінити та виміряти. У контексті персоналізації навчання в профільній школі така модель передбачає індивідуальний підхід до кожного учня, забезпечення можливостей для розвитку його унікальних здібностей та формування необхідних компетентностей для подальшої освіти і професійної діяльності.

Персоналізація навчання у профільній школі передбачає адаптацію освітнього (навчального) процесу до потреб, інтересів і можливостей учнів, що сприяє підвищенню їхньої мотивації та результативності навчання (підвищення рівня академічної успішності, формування автономності в навчанні, розвиток професійних і життєвих компетентностей здобувачів освіти). Персоналізація в освіті, орієнтованій на результат, сприяє більш ефективному розкриттю потенціалу кожного учня старшої школи, забезпечуючи підготовку до успішного вступу до закладів вищої освіти та професійного розвитку в майбутньому.

Освітня автономність і персоналізоване навчання взаємопов'язані: персоналізація створює умови для розвитку автономності, а автономність, у свою чергу, є необхідною умовою для ефективною персоналізації навчання. Розвиток цих компонентів сприяє підвищенню мотивації, відповідальності та успішності учнів у сучасному освітньому середовищі.

Випускники старшої профільної школи, які ще в закладі загальної середньої освіти навчилися самостійно працювати з навчальними матеріалами, критично оцінювати інформацію, приймати рішення та нести відповідальність за свій освітній процес, легше адаптуються до нових умов. Освітня автономність допомагає першокурсникам ефективніше організувати власне навчання, здобувати освіту з орієнтацією на майбутній результат, вчасно звертатися за підтримкою та швидше інтегруватися в студентське життя.

Адаптація випускників профільної школи до університетського середовища є складним, але важливим процесом. Успішна адаптація залежить від рівня підготовки, розвинених навичок автономного навчання, соціальної підтримки та готовності студентів до змін. Освіта має бути спрямована не лише на передачу знань, а й на формування в учнів умінь самостійного навчання, що значно полегшує їхню інтеграцію у вищу школу.

Висновки. У ході дослідження було визначено, що рівень освітньої автономності здобувачів профільної середньої освіти значною мірою впливає на їхню готовність до навчання у закладах вищої освіти. Виявлено, що успішна адаптація до університетського середовища залежить від сформованих у школі навичок самостійного навчання, критичного мислення, тайм-менеджменту та цифрової грамотності.

Встановлено, що більшість випускників профільної школи мають недостатньо сформовані навички самостійної організації навчання, що ускладнює їхню адаптацію до вищої освіти. Учні демонструють залежність від учителя, недостатню ініціативність у пошуку знань та проблеми із самооцінкою результатів власного навчання.

Встановлено, що персоналізоване навчання позитивно впливає на автономність учнів, оскільки надає їм змогу: обирати власний темп і стиль навчання, використовувати індивідуальні навчальні плани, самостійно оцінювати власні досягнення через рефлексію.

Результати дослідження підтверджують, що підготовка учнів до навчання у вищій школі потребує комплексного підходу, орієнтованого на розвиток освітньої автономності, персоналізованого навчання та сучасних педагогічних стратегій. Впровадження цих заходів дозволить випускникам профільної школи ефективніше адаптуватися до умов університетського середовища, підвищити рівень їхньої академічної успішності та забезпечити готовність до навчання впродовж життя.

Перспективи подальших розвідок. Дослідження проблеми формування освітньої автономності здобувачів профільної середньої освіти та її впливу на персоналізацію навчання у вищій школі відкриває широкі

можливості для подальших наукових розвідок. Важливість цієї тематики зумовлена сучасними викликами у сфері освіти, зокрема цифровізацією освітнього (навчального) процесу, зміною ролі педагога та необхідністю формування в учнів навичок самостійного здобуття знань.

Основними перспективними напрямками подальших досліджень можуть бути: дослідження ефективності педагогічних методик у розвитку освітньої автономності. Необхідно детальніше проаналізувати, які саме методики найбільш ефективно сприятимуть розвитку автономності учнів та їхній подальшій адаптації до університетського середовища; роль емоційного інтелекту та мотивації в освітній автономності. Важливим аспектом є дослідження впливу емоційної стійкості, навчальної мотивації та здатності до саморегуляції на рівень автономності здобувачів освіти. Це допоможе зрозуміти, як підтримувати учнів у розвитку відповідальності за власне навчання.

Подальші наукові розвідки у сфері освітньої автономності та персоналізованого навчання є необхідними для вдосконалення освітньої системи та підвищення рівня підготовки учнів до навчання у закладах вищої освіти. Комплексний підхід до дослідження цього питання дозволить виробити ефективні стратегії навчання, які відповідатимуть сучасним вимогам суспільства та ринку праці.

Література:

1. Арістова Н. О., Гусак Ю. А. Метод скаффолдингу як інноваційний метод формування освітньої автономності учнів закладів загальної середньої освіти на заняттях. *The 4th International scientific and practical conference "Perspectives of contemporary science: theory and practice"* (May 26-28, 2024). 2024. С. 704–708.
2. Арістова Н. О., Гусак Ю. А. Визначення дидактичних умов формування освітньої автономності учнів старшої школи засобами іншомовного читання. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 4. С. 223–233.
3. Державний стандарт профільної освіти від 25.07.2024 № 851. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/926/92660/66a3b96443c48380633931.pdf> (дата звернення: 03.02.2025).
4. Кремень В. Г., Топузов О. М., Ляшенко О. І., Мальований Ю. І., Засекіна Т. М. Профільна середня освіта: концептуальні засади для нової української школи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. № 5(2). С. 1–8.
5. Ляшенко О. І. Шляхи реалізації профільної середньої освіти в умовах реформування української школи. *Збірник матеріалів методологічного семінару «Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації»*, (4 квітня 2024 р.). Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. С. 10–15.
6. Малихін О. В., Арістова Н. О., Ліпчевська І. Л. Профільна середня освіта: упровадження глобальних трендів у вітчизняній педагогіці. *Збірник матеріалів VIII Міжнародної наукової конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2024: інтеграційні процеси в освіті у науковому дискурсі»*, (30 трав. 2024 р.). Київ: ТЗОВ "Трек-ЛТД", 2024. С. 207–210.

7. Малихін О. В., Арістова Н.О., Ліпчевська І. Л. Нормативно-правове забезпечення профільної середньої освіти. *Збірник матеріалів методологічного семінару «Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації»*, (4 квітня 2024 р.). Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. С. 88–94.

8. Малихін О. В., Арістова Н.О., Ліпчевська І. Л. Цифровізація профільної середньої освіти як інструмент мінімізації навчальних втрат учнів в умовах воєнного стану. *Український Педагогічний журнал*, 2024. № 4, С. 57–64. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-57-64>

9. Павельчук М. О. Персоналізація навчання здобувачів профільної середньої освіти як представників покоління альфа: урахування індивідуально-психологічних особливостей. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 3. С. 79–86.

10. Попов Р. А. Пізнавальна самостійність особистості як передумова розвитку автономності студента в освітній діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2017. № 53 (106). С. 219–229.

11. Попов Р. А. Сукупність принципів розвитку автономності студентів в умовах інтеграції освітньої й самоосвітньої діяльності. *Молодь і ринок*. 2018. № 9(164). С. 96–102.

12. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 16.02.2025).

13. Топузов О. М., Малихін О. В., Арістова Н. О., Алексеева С. В. *Індивідуалізація навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в профільній старшій школі: методичний посібник*. [Електронне видання]. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 99 с.

14. Топузов О. М., Малихін О. В., Арістова Н. О., Алексеева С. В., Попов Р. А., Барановська О. В., Шелестова Л. В. *Теорія і практика індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти: Монографія*. [Електронне видання]. Видавничий дім «Освіта», 2024. 1099 с.

15. Ph. Benson. *Teaching and researching: Autonomy in language learning*. Routledge, 2013.

16. D. Little, L. Dam, L. Legenhausen. *Language Learner Autonomy: Theory, Practice and Research*, 2017.

References:

1. Aristova, N. O., & Husak, Y. A. (2024). Vyznachennia dydaktychnykh umov formuvannia osvithoi autonomnosti uchniv starshoi shkoly zasobamy inshomovnoho chytannia [Determining didactic conditions for the formation of educational autonomy of high school students through foreign language reading]. *Suspilstvo ta natsionalni interesy – Society and National Interests*, 4, 223–233. [in Ukrainian]

2. Aristova, N. O., & Husak, Y. A. (2024). Metod skaффoldingu yak innovatsiinyi metod formuvannia osvithoi autonomnosti uchniv zakladiv zahalnoi serednoi osvity na zaniattiakh [The scaffolding method as an innovative approach to developing educational autonomy in general secondary school students during lessons]. *The 4th International Scientific and Practical Conference “Perspectives of Contemporary Science: Theory and Practice” (May 26–28, 2024)*, 704–708. [in Ukrainian]

3. State Standard of Specialized Education. (2024, July 25). *Derzhavnyi standart profilnoi osvity vid 25.07.2024 № 851* [State Standard of Specialized Education No. 851]. Retrieved February 3, 2025, from

<https://osvita.ua/doc/files/news/926/92660/66a3b96443c48380633931.pdf>. [in Ukrainian]

4. Kremen, V. H., Topuzov, O. M., Lyashenko, O. I., Malovanyi, Yu. I., & Zasekina, T. M. (2023). Profilna serednia osvita: kontseptualni zasady dlia Novoi ukrainskoi shkoly [Specialized secondary education: Conceptual foundations for the New Ukrainian School]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 5(2), 1–8. [in Ukrainian]

5. Lyashenko, O. I. (2024). Shliakhy realizatsii profilnoi serednoi osvity v umovakh reformuvannya ukrainskoi shkoly [Ways to implement specialized secondary education in the context of Ukrainian school reform]. *Proceedings of the Methodological Seminar “Profilna Serednia Osvita: Vyklyky i Shliakhy Realizatsii”*, 10–15. Publishing House “Osvita”, Kyiv. [in Ukrainian]

6. Malykhin, O. V., Aristova, N. O., & Lipchevska, I. L. (2024). Profilna serednia osvita: uprovadzhennia hlobalnykh trendiv u vitchyznianii pedahohitsi [Specialized secondary education: Implementing global trends in domestic pedagogy]. *Proceedings of the VIII International Scientific Conference “Pedahohichna Komparatyvistyka i Mizhnarodna Osvita – 2024: Integratsiini Protsesy v Osviti u Naukovomu Dyskursi”*, 207–210. Trek-LTD, Kyiv. [in Ukrainian]

7. Malykhin, O. V., Aristova, N. O., & Lipchevska, I. L. (2024). Normatyvno-pravove zabezpechennia profilnoi serednoi osvity [Regulatory and legal support for specialized secondary education]. *Proceedings of the Methodological Seminar “Profilna Serednia Osvita: Vyklyky i Shliakhy Realizatsii”*, 88–94. Publishing House “Osvita”, Kyiv. [in Ukrainian]

8. Malykhin, O. V., Aristova, N. O., & Lipchevska, I. L. (2024). Tsyfrovyzatsiia profilnoi serednoi osvity yak instrument minimalizatsii navchalnykh vtrat uchniv v umovakh voiennoho stanu [Digitalization of specialized secondary education as a tool for minimizing students’ learning losses under martial law conditions]. *Ukrainskyi Pedahohichnyi Zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 57–64. [in Ukrainian] <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-57-64>

9. Pavelchuk, M. O. (2024). Personalizatsiia navchannia zdobuvachiv profilnoi serednoi osvity yak predstavnykiv pokolinnia Alfa: urakhuvannia individualno-psykholohichnykh osoblyvosti [Personalization of learning for specialized secondary education students as representatives of Generation Alpha: Considering individual psychological characteristics]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 3, 79–86. [in Ukrainian]

10. Popov, R. A. (2018). Sukupnist pryntsyviv rozvytku autonomnosti studentiv v umovakh intehtratsii osvitnoi y samoosvitnoi diialnosti [A set of principles for developing student autonomy in the context of integrating educational and self-educational activities]. *Molod i Rynok – Youth and Market*, 9(164), 96–102. [in Ukrainian]

11. Popov, R. A. (2017). Piznavalna samostiinist osobystosti yak peredumova rozvytku autonomnosti studenta v osvitnii diialnosti [Cognitive independence of the individual as a prerequisite for the development of student autonomy in educational activities]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and General Education Schools*, 53(106), 219–229. [in Ukrainian]

12. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025). *Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII: Stanom na 1 sich. 2025 r.* [On education: Law of Ukraine dated 05.09.2017 No. 2145-VIII: As of January 1, 2025]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed: February 16, 2025).

13. Topuzov, O. M., Malykhin, O. V., Aristova, N. O., Alekseeva, S. V., Popov, R. A., Baranovska, O. V., & Shelestova, L. V. (2024). *Teoriia i praktyka indyvidualizatsii navchannia v umovakh zmishanoi formy orhanizatsii osvithnoho protsesu v zakladakh zahalnoi serednoi osvity: Monohrafiia* [Theory and practice of individualized learning in the context of blended education in general secondary education institutions: Monograph]. Electronic edition. Publishing House "Osvita", Kyiv. 1099 p. [in Ukrainian]

14. Topuzov, O. M., Malykhin, O. V., Aristova, N. O., & Alekseeva, S. V. (2024). *Indyvidualizatsiia navchannia v umovakh zmishanoi formy orhanizatsii osvithnoho protsesu v profilnii starshii shkoli: Metodychnyi posibnyk* [Individualized learning in the context of blended education in specialized high school: Methodological guide]. Electronic edition. Publishing House "Osvita", Kyiv. 99 p. [in Ukrainian]

15. Ph. Benson. *Teaching and researching: Autonomy in language learning*. Routledge, 2013. [in English]

16. D. Little, L. Dam, L. Legenhausen. *Language Learner Autonomy: Theory, Practice and Research*, 2017. [in English]